

РЕЦЕНЗИЯ

за

гл. ас. д-р Антония Димова Цанкова,

кандидат в конкурса за придобиване на академична длъжност **доцент**
по професионално направление 2.1. Филология (Лингвистика на китайския
език),

обявен в ДВ, бр. 51 от 27.06.2017 г.

Рецензент: доц. Антон Стойчев Андреев

(КЕКИА, ФКНФ, СУ „Св. Кл. Охридски“)

Гл. ас. д-р Антония Димова Цанкова е единствен кандидат в конкурса за придобиване на академична длъжност **доцент** по професионално направление 2.1. Филология (Лингвистика на китайския език), обявен в ДВ, бр. 51 от 27.06.2017 г.

Кандидатката завършва през 1998 г. 5-годишен курс на обучение в специалност „Китайска филология“ на Петербургския държавен университет – образователна институция с дълга история и сериозен международен престиж в областта на изтокознанието - при което придобива образователна степен „магистър“. От 2003 г. преподава на щатна длъжност в специалност „Китаистика“ на СУ „Св. Кл. Охридски“, а през 2015 придобива образователна и научна степен „доктор“ на същия университет след защита на дисертационен труд на тема „Факултативност на аспектуално-темпоралните показатели в съвременния китайски език“. Кандидатката преподава редица дисциплини, свързани с китайския език, и се е превърнала в незаменима част от екипа на специалност „Китаистика“, уважаван и ценен от своите колеги и студенти.

За конкурса тя е представила монографичен труд със заглавие „Морфологична система на съвременния китайски език“ и шест научни статии. От тях личат добре фокусирани научни интереси в областта на граматиката и морфологията в частност, с акцент върху факултативността на определени категории като важна особеност на китайския език, както и върху някои диахронни аспекти на неговата граматика, разгледани в контекста на теорията на превода и датировката на древни текстове.

Първо ще се спра на монографичния труд, като очертая неговите основни особености наред с приносните моменти и мястото му в българската езиковедска литература.

Трудът с обем 307 стр. заедно с библиографията се състои от Увод, четири глави и Заключение. Предговорът очертава мястото на китайския сред световните езици и основните школи и подходи в научните изследвания върху неговата граматика. В края му е дефинирана основната цел на монографията, а именно *да представи характеристиките на китайската морфологична система в типологична и диахронна перспектива, да отрази особеностите на китайския език в рамките на утвърдените в общото езикознание структури и категории и едновременно с това да опише с нужното внимание специфичните за китайския език явления и категории именно през призмата на функционирането на китайската система* (стр. 16). Тъкмо този баланс между „глобално“ и „локално“ в подхода по наше мнение е сред основните достойнства на разглеждания труд. В края на Увода авторката добросъвестно изброява източниците на езиковия илюстративен материал, нещо което невинаги срещаме в „граматики“, адресирани до широк кръг читатели.

Първата глава на монографията се занимава с типологичните особености на китайския език и посоките на историческото му развитие. Ако генеалогията на китайския език (в сравнение с тази на други езици от ареала като японски и корейски) е относително безспорна – той се счита за член на сино-тибетското езиково семейство - типологично езикът представлява наистина интересен случай, което ясно е показано от авторката. В исторически план виждаме пример за прерастването на аморфен език (старокитайски) в изолиращ (съвременен китайски), както и за своеобразна флукутация между синтетично и аналитично с предполагаема флективност в предписмения период, аморфност в класическия и зачатъчна аглутинативност в съвременния. Като цяло главата успява да позиционира китайския език на световната езикова карта по ясен и убедителен начин и то в рамките на неголям брой страници.

Във втора глава авторката навлиза в същинската тема на монографията – китайската морфология. След като се спира на една определяща особеност на китайската морфофонология - а именно съвпадението (с незначителни изключения) между сричка и морфема - тя се обръща към извънредно сложния в методологично отношение въпрос за отношението и границите между езиковите единици „морфема“, „дума“ и „словосъчетание“, които далеч не са толкова очевидни както в някои най-често изследваните индоевропейски езици. Изброяват се четири критерия за проверка дали дадена последователност представлява дума: „цялостност и неделимост“, „незаменяемост на компонентите“, „идиоматичност“ и „фонетичен“ (акцентно единство). Всеки един от критериите е приложен спрямо няколко примера от разглеждания език. По-нататък в същата глава, след като очертава основните словообразователни модели в него, авторката се спира подробно на дискуссионния въпрос за граматичните категории, които могат да се приложат. Те са разгледани от гледна точка на функционалната лингвистика и са анализирани по-скоро като функционално-семантични, отколкото като граматични в тесния смисъл. Сведени са до две – „множественост“ и „аспектуално-темпоралност“, като са направени няколко

важни уговорки за особеностите, морфологични и функционални, които ги отличават от „класическите“ граматични категории: „отделяемост на суфикса от основата“, „избирателна съчетаемост“, „факултативност“, „семантична многопластовост и полифункционалност“ и „зависимост от контекста и речевата ситуация“. Въпросът за класифицирането на думите като части на речта е разгледан в контекста на трудностите, които съпътстват подобен опит, отнесен към реалностите в китайския език, поради факта, че не съществуват ясни морфологични критерии и се налага да бъдат прилагани синтактични такива.

Четвъртата глава на монографията, която заема почти три четвърти от обема ѝ, има за обект семантичните и функционални характеристики на класовете от думи в съвременния китайски език. В нея те са назовани с термини в по-голямата си част съвпадащи с традиционните части на речта: „съществителни имена“, „числителни имена“, „прилагателни“, „глаголи“, „наречия“, „местоимения“, „предлози“, „съюзи“, „частици“, „междуметия“. Като специфични можем да посочим термините „класификатори“ и „звукоподражания“, които обаче не са необичайни за описанието на разглеждания в този труд език, независимо дали се приравняват или не с понятията, използвани в традиционната теорията за частите на речта. Отделните класове думи са разгледани от гледна точка на своята семантична характеристика, морфология и синтактични функции. Най-много място логично е отделено на глагола, доколкото именно за него е актуална и най-усложнената във формално отношение функционално-семантична категория „аспектуално-темпоралност“.

В последната част на монографията, Заключение, се прави обобщение на изведените в основната част особености на китайската морфология, като отново се изтъква какво е специфичното именно за този език.

Като цяло монографичният труд „Морфологична система на съвременния китайски език“ излиза далеч извън рамките на една „граматика“, насочена към широк кръг читатели, и представлява задълбочено, систематично и оригинално излагане на особеностите на разглеждания език, в което личи респектиращият опит на авторката, включително в експерименталните, количествени проучвания, който ѝ позволява да избегне абсолютизиращия, еднопланов подход към граматичните явления.

Мога само да се съглася с основните приноси на труда, изложени в авторската справка, а именно, че представя изчерпателно всички съвременни подходи към китайската морфология, като създава свои начини и критерии за класификация на думите в китайския, и особено с начина, по който подхожда към факултативността в употребата на граматичните маркери. Не на последно място трябва да потвърдя факта, че подобен тип монография досега не е била издавана на български език, което безспорно ще я превърне в безценен справочник за всеки, който се интересува от въпросите на китайския език.

Шестте научни статии, представени за конкурса, попадат по своето съдържание в сферата на китайската лингвистика и съответстват на обявеното професионално направление. Статиите са безспорно приноси, като тук отново мога да потвърдя изтъкнатото в авторската справка за приносите. Особен интерес според нас представляват статиите, изброени под номер 2 и 3 в списъка с представените за конкурса текстове, а именно „О способах выражения определенности-неопределенности в китайском и болгарском языках“ и „Факультативност на граматичните средства за изразяване на множественост в китайския и японския език“, които предлагат съпоставителен поглед към все още недостатъчно изследвания въпрос за факультативността в използването на някои граматични средства. Изборът на езици, които не са генеалогично свързани, повишава стойността на анализа, защото насочва към определени универсални свойства на факультативността и начините, по които тя се проявява. Статията под номер 4 „Експериментално изследване върху степента на факультативност на суфикса „мън“ в китайския език“ пък за пореден път доказва уменията на авторката да си служи с експериментални методи и да базира тезите си върху събрани чрез тях данни – подход, който все още представлява рядкост в изследванията на занимаващите се с източни езици у нас. По наше мнение темата за факультативността притежава сериозен потенциал и вярваме, че кандидатката и занапред ще продължи да работи по нея.

Останалите три статии показват, че историческото езикознание и теорията на превода не са чужди на авторката и очертават нови възможности пред научните ѝ търсения за в бъдеще.

В заключение смятам, че гл. ас. д-р Антония Цанкова отговаря напълно на изискванията за заемане на длъжност „доцент“, защото досегашният ѝ опит ясно показва способността ѝ да се справи успешно с произтичащите от нея преподавателски задължения, а представените за конкурса публикации и особено монографията „Морфологична система на съвременния китайски език“ безспорно доказват внушителния ѝ капацитет като езиковед и способността ѝ да създава приноси научни текстове. Оценявайки положително кандидатурата ѝ, препоръчвам на уважаемото научно жури да избере кандидатката за доцент по професионално направление 2.1. Филология (Лингвистика на китайския език).

27.10.2017

/доц. д-р Антон Стойчев Андреев/